

2008. december 20.

VII. évfolyam 12. szám.

nyitó oldal
impresszum
beküldési feltételek
költség hozzájárulás
kapcsolat

Tartalom próza, versek

Ady Endre: Karácsony
Baka István: Téli reggel
Balázs Gyula: Füst Milánnak
Baranyi Ferenc:
BETLEHEMI CSILLAG
Bárdos László: Én mondom
Bányai Tamás: Haverok
Bittner János: Fényhozó
Bodó Csiba Gizella: Jogom
Csiki András: Színek
Demeter Zsolt: csók ó – tokban
Fetykó Judit : Decemberi utazás
G. Ferenczy Hanna: Kikötő
Jeney András: Házsongárd fölött
Kamarás Klára: Tizennégy sorban
Kaskötő István:
A Petruccio házaspár rejtélyes esete
Kisslaki László:
A bohóc és az elefánt
Köves József: Advent Bécsben
Lelkes Miklós: A Mikulás álma
Millei Ilona: Karácsony, nélkülöd
Nógrádi Gábor:
Ó, BARÁTOM, AKI SZÜNTELENÜL
Péter Erika: Eljövétel
Prágai Noémi: A molnár
Sárközi László: Számadás
Szent Ferenc: Tengernyi kék ég
T. Ágoston László: Forgácsnyelvek
Uhrman György: A gonosz
Váradai József: Az örökös
Verzár Éva: Mózsi

elfeledettek

Rab Zsuzsa
Gyűrött arc
Kötés
Lehet
Lelet
Otthagyt városomban
Sírvers

Ady Endre KARÁCSONY

Ma tán a béke ünnepelne,
A Messiásnak volna napja,
Ma mennyé kén' a földnek válni,
Hogy megváltóját befogadja.
Ma úgy kén', hogy egymást öleljék
Szivükre mind az emberek -
De nincs itt hála, nincs itt béke:
Beteg a világ, nagy beteg...

Kihült a szív, elszállt a lélek,
A vágy, a láng csupán a testé;
Heródes minden földi nagyság,
S minden igazság a kereszté...
Elvesztette magát az ember,
Mert lencsén nézi az eget,
Megátkozta világra jöttét -
Beteg a világ, nagy beteg...

Ember ember ellen csatázik,
Mi egyesítsen, nincsen eszme,
Rommá dőlt a Messiás háza,
Tanítása, erkölce veszve...
Oh, de hogy állattá süllyedjen,
Kinek lelke volt, nem lehet!...
Hatalmas Ég, új Messiást küldj:
Beteg a világ, nagy beteg!...

1899 december 23

Prágai Noémi A molnár

Abban az időben történt, mikor a világ már változni kezdett. Az ég nem adott elég esőt, a föld nem adott életet az elvetett magoknak, a fák száradni kezdtek, az ember gonosz lett. Csak a kenyér volt ugyanaz, csak a malmok járták épp úgy

Könyvajánló

A
MERCATOR STÚDIÓ
kiadásában megjelent
e-könyvek innen is
nyithatók

Bányai Tamás: Csikánó
Bittner János: Rohanj!

Fetykó Judit:
Az ablakvitéz
Fetykó Judit:
Epreskert

G. Ferenczy Hanna:
A kereszt árnyékában

G. Ferenczy Hanna:
Túl a netovábbon

Kamarás Klára:
Letenyei fák

Kaskötő István:
Számadás

Kárpáti Tibor:
Csillagzapor

Sárközi László: Csikágó

Sárközi László:
Hellén szerenádo

Pápay Aranka:
Örvények felett

Váradai József:
A próbára tett táltos

Verzár Éva:
Tüzet viszek...

Ajánlott Honlapok

Baka István Alapítvány
BARÁTOK VERSLISTA

Irodalom. Művészet
Digitális Irodalmi
Akadémia

Hetedhéthatár
Irodalmi Rádió

Kristály

Magyar Elektronikus
Könyvtár

Mercator Stúdió

Elektronikus Könyvkiadó

Másképp látók
Papiruszportál

Táncsics Alapítvány
Tiszatáj

Vadalmá

Tántorgó
Üveghegy
Vaspántok
Vizimalmok
XC. zsoldtárra

gondolatok

Ady Endre: A magyar kétfejű sas
Aszalós Sándor:
Hogyan használjuk anyanyelvünket

kortársak, mesterek

Pilinszky János

Egy szép napon
Fabula
Francia fogoly
Gyász
Két szonett
Mondom neked
Ne félj
Sírkövemre
Te győzz le
Tilos csillagom
Zsolozsma

különös keringőiket, csak a liszt pergett egyhangúan, mint évezredek óta mindig, a molnár keze alatt. Bölcs, kék szempárja vigyázta a buta világ búzaszemeit, s hogy a haja a lisztől vagy az évektől fehérlett-e, maga sem tudta már. Királyok lisztjét készítette valaha, később az elnökökét, és most az anarchiának is ő őrlötte a lisztet, hiszen a malmoknak járniuk kell, míg a világ egészen meg nem fordul, vagy talán még azután is. Az emberfajzatok megbámulták, ha füstös kocsmák hangos udvarán elvonult, fehér vállán fehér zsákjával, eljövendő fehér kenyerek súlyától görnyedve. Bolondnak hitték, mert régi világok nyugodt leheletét hagyta maga után, egy-egy pillanatra megtörve a káoszt. Senki nem tudta, hány éves lehet, és senkit nem is érdekelt. Ritkán beszélt vele bárki, féltek hűvös, tiszta szavaitól.

Egyszer egy kopár téli estén történt, hogy egy kisfiú megállította, és kérte, meséljen a régi életről, folyókról, nyárról, csendről. A molnár akkor letette zsákját, rákuperodott, maga mellé ültette az őzikeszemű gyermeket, és mesélt, mesélt, mesélt.

Mesélt erdőkről, mesélt dalról, mesélt patakokról, és mesélt mesékről, melyeket ma már senki nem mesélhet tovább. Elmondott a titok, hogy a lisztes molnár zsákja valaha éjjel sem pihent, és hogy valaha a Karácsony előtti furcsa éjszakákon a lisztes hajú, görnyedt ember járta a városokat óriás zsákjából szórva a puha havat, de megöregedett a világ, és a hó többé nem kellett senkinek. A kisfiú hallgatta, szemei még kerekbre nyíltak, és akkor a lisztes molnár megmutatta, hogyan hulltak alá valaha a hópelyhek a várakozó utcákra, gyermekkacaj csendült és lánggra lobbant a szikra, amit nem nyomhatnak el gyalázatos századok. És csak a kisfiú tudta, hogy a különös fehér kupac egy elhagyatott utcán egy új világ igazi hava. És akkor valaki, valahol a világ túloldalán felmosolygott a kelő Napra, és valaki valahol megölelte gyermekét, és valaki valahol reszketve újra megsimított egy lázas homlokot, és valaki valahol eldobta a fegyvert, és sírva a harmatos fűre borult, és valaki valahol kikapcsolta a bömbölő zenét, és meghallotta, ahogy a Föld sóhajt egy nagyot, és engedi, hogy valahol egy éjjeli utcán egy hajlott öreg zsákjából újra lehulljanak az első havas Karácsony tiszta hópelyhei, és a lisztes molnár nem bánta, hogy nem látja senki, ahogyan hófehér nyomában megnyugszik és elcsendesül a világ...

Munkatársaink Honlapjai

Andrassew Iván
Batta Eszter
Csiki András
Kamarás Klára
Kaskötő István
Köves József
Lelkes Miklós
Nógrádi Gábor
Polgár András
T. Agoston László
Váradi József
Végh Sándor

MEGJELENT

Verzar Éva
novellás kötete

Nógrádi Gergely:
Klasszikusok
újramesélve.

T. Agoston László
novellás kötete

próza, versek

Szerkesztő, próza: Kaskötő István
Szerkesztő, versek: Kamarás Klára

Verzár Éva
Mózsai

Mózsai nem sokat törte fejét az élet folyásán. Még arra sem törekedett, hogy visszaemlékezzen arra, hogy miként is látta meg a napvilágot, de főleg azon nem agyalt, hogy miért. Feltételezhetően arra a pillanatra úgysem emlékezett volna, amikor beköltözött a bikkfáiról híres hegyaljai parasztházba, mint gólyahozta első jövevény, s az sem rémlett neki, hogyan himbálózott anyja altatódalára az apja faragta bölcsőben.

Úgy gondolta mindent tud. Mindent tud, mert az apja és anyja megtanította, ha kellett fakanál és nadrágszíj segédelmével arra, hogy mit szabad és mit nem; s ha nem a szülei, akkor kétféle a nagyszülei mondogatták naphosszat, mit tehet meg egy székely gyermek, és mi az, amit nem.

Az istenhittel sem akadt semmi meggondolni valója. Két nagyanyjától azt hallotta álló nap, hogy nincs is Isten, mert ha lett volna, akkor a gazemberek nem kiáltják ki apja és anyja felőli két családot kuláknak, nem veszik el földjeiket, erdőiket, amiből bizony megélt addig nemzetségük állataikkal együtt.

Egyéb nagyvilági dolgok is folytak feléje, mint csapból a víz, vagyis inkább, mint forrásból a hegyoldalon lefelé csordogáló ér, patak. Két nagyapja pedig esténként kártyázás közben beléje oltotta az emberi dolgokat:

Baranyi Ferenc
BETLEHEMI CSILLAG

Mert jóllehet csak istállót talál,
ki "lépremegy" a csillagot követve -
mindig lesz Gáspár, Menyhárt s Boldizsár,
ki újra csak elindul Betlehembe.

A csillag meg nem róható azért,
hogy álmaink egén kétszeresen süt -
nem koronás, felkent királyt ígért,
csak kisdedet, hogy királlyá növeljük.

Lelkes Miklós
A Mikulás álma

Kergetődznek a fehér csillagocskák
püspöksüvegén, - s énekel a hó
piros bundáján. Álomdallam ébred,
s szárnyára veszi azt, hogy "Adni jó!"

"Adni jó!" - Ő érti. Ám a valóság
nem érti még: a szív mitől meleg,
s mitől villantnak tavaszt a szemekbe
télben is csöppnyi csillaggyermek.

Adni jó. Adni. Nem elvenni önkény
kezével, durván: "Dagadjon a zsák!", -
de adni, adni...míg adhat az ember
ezt-azt, s álomba űzött önmagát.

Ó, Mikulás! Telek arcodba vágta,
s nehezült lábad hányszor érte gáncs!
Mentél, adtál...s pazarló palotákból
hullt, hullt utánad lenéző vihánc.

Más úton jöttünk, ám egyfelé mennénk,
ha mehetnénk, - de elfogyott az út.
Könnycseppes fent a tanácstalan isten,
s lent álmainkban új s új háborúk.

A csalódottnak menedék a Jóság?
Hát adni jó...ez igaz, jó öreg!
Más úton jöttél, mégis Csillagommal
díszítem fel a püspöksüvegéd.

Köves József
ADVENT BÉCSBEN

Izzó aranylabdák támadták az eget
gesztenyés néni keze kínált friss meleget
dalolt a *Mahler strasse gusztá* volt nagyon

Ki a jászolnál megcsalatra áll,
mert isten fia nem bíborpalástos:
hozzáségíti tétlen is akár
a férfikori töviskoronához.

S nem adja már, csupán lerója önként
az aranyat, a mirhát és a tömjént.

(1980)

Millei Ilona
Karácsony, nélkülöd

Zöld gyertyáit
a fenyőerdő éig emeli,
csak a tobozok világítanak.
Fehér pihékből a tél
fészket rak a fagynak,
megbújnak az árva madarak,
elrejtőznek előlem az őzek.
Te is elmaradtál, hiába hívtalak...
Kövekké váltak mosolyok, könnyek,
csak a hó hullik homlokomra,

Angyal nélkül múlik az Ünnepe.

az egész belváros csupa kincs és vagyon
még a koldus is kék gyertyának öltözött
s csillagszórót gyújtott két *dankeschön* között
ezüst angyalkák Strauss-keringőt táncoltak
Stiele Nachtot fújta szájharmonikán a vak
csengettek az eurók papírpoharában
két kis hópihe is lehullt bánatában
az égről sok csillag szállta meg a Dómot
béke áradt mindenből és tüchtig jó mód
a Rathaus mögött árusbódék csillogtak
és mint nyugalomban városiak szoktak
burgerek ették a *hamburgert*, a *vurstot*
forralt bort ittak rá no meg édes mustot.
Igen, átvárt ott a békebeli béke.

S arra jöttem haza, hogy mindennek vége.

Baka István
Téli reggel

Behavazott táj abroszán
a hajnal vörösborpecsét.
Elmúlt a mámor, poharam
földhöz csapom — szilánkja jég.

a vendég

Pálnagy Zsigmond
festőművész

Kérjük látogassa a művész honlapját.

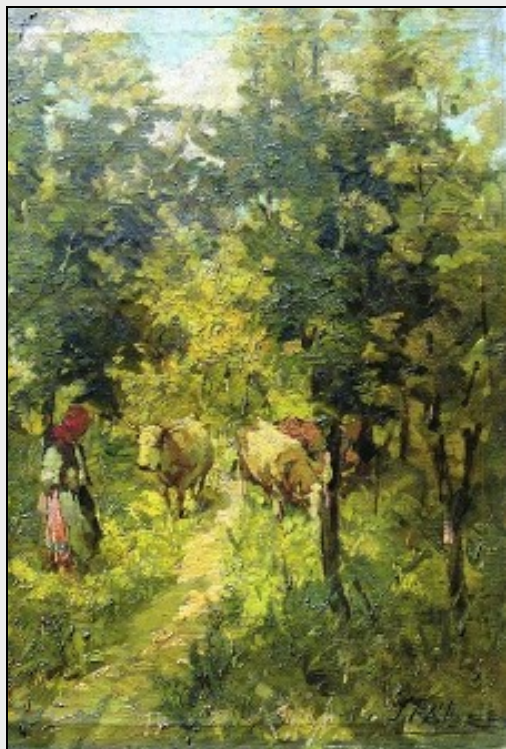
próza, versek

Szerkesztő, próza: Kaskötő István
Szerkesztő, versek: Kamarás Klára

Forgácsnyelvek

Ha valaki az apja, nagyapja foglalkozását folytatja, azt mondják rá, hogy beleszületett a szakmába. Amikor én születtem, a második világháború kellős közepén, rólam is ezt gondolták. Már csak azért is, mert apám, nagyapám asztalosmesterek voltak, ott volt az udvarban a jól felszerelt műhely, a kialakult vevőkör... Bolond ember az, aki mindezt fölírva más megélhetést keres. Most mégis a tollam szántja a papírt, s csak álmaimban söpröm le a gyalupadról a vidáman bucskázó forgácsnyelveket.

No, de ne vágjunk az események elé! A régi fénykép egy tejfölös hajú ifjú emberkéről készült, aki egy pokrócon ül, s méltatlankodva kapkod a fejét csiklandozó gyaluforgács után. Természetesen én ültem a pokrócon, s a forgácsot boldog mosollyal tartó idős férfi a nagyapám.

Pálnagy Zsigmond: Legeltetés

Péter Erika
Eljövétel

Várákznak bennünk a szavak,
fenyőillat szenteli meg vágyunk,
s az összedőlt párnák alatt
ölelkezik meztelen lábunk.

Varasodnak rajtunk a napok,
dús színekben mozdul most az alkony,
éjszakáink leple ragyog,
s hajnal pirul minden kerubarcon.

Súlytalanná válik a teher,
vígadó, s lehull a bánat ruhája,

Tizennégy sorban

Tizennégy sorban eldalolni
Mindent, mi fontos, hogy' lehet?
Tizennégy sor, beosztva rendre,
lefed egy egész életet.

Tíz sorban annyi minden fér el!
Öröm, csalódás, bánatok.
Még van idő és fő a szándék.
Azt hiszem, hozzáfoghatok.

Hat sor van már csak, az se teljes.
Kár, hogy a költő ily selejtes
s e dal már nem lehet remek,

és három sor... jaj kezdek félni...
Egy sorba azt lelehet csak írni,
hogy voltam és szerettelek.

Jeney András
Házsongárd fölött

Demjén Anettának

Éj árnya, fénye – messzi La Valetta –,
Távoli múlt: Apáczai s Aletta,
S mint Áprily-vers, altja bút ha zsongna,
Suttogva dúdol, sír a tölgyfa lombja.

A fák tudják, amit a költő egykor,
Gordonka könnye hulló őszi vesszor;
Házsongárd álma – mégis! – van der Maet-ja,
S jambusba kezd húrján Aletta-hárfa.

Száz éveket őriz a kő s az ének...
Ősök tele – talán – tavaszra ébred;
A szó is, lám, visszhangra lelt: Anetta.

Akkordja színes hóvirág-paletta,
És rajta fény, karácsony-csillagocska;
Tenéked hozta énekét, Anetta.

2008. november

Szent Ferenc
Tenyérnyi kék ég

Az idő letört darabja, tenyérnyi
kék ég voltál, éj-pillanatban örök álom,
mint örök szerelem álma.

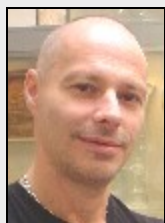
közeleg az eljövétel,
s vele éled testünk félhomálya.

(2008-12-02)

Bárdos László
ÉN MONDOM

Krémesen lágy az álom
„Tudom már hogy mit kíván a lány”
szavak egymásba bújva — várrom —
tetsszen illeszthetésük — éjszakán —
hogya bebocsásson Zeusz és Szentiván
ki-ki maga könyvébe: lap legenda vászon
pedig hogy az álom nyúlik ragad
ha tőlem kérdeznék én mondanám

Bittner János
FÉNYHOZÓ

A vád nem érhet engem, hogy nem éltem.
Tudom, nem éppen így gondoltam el,
és egy kicsit talán többet reméltem —
akárhogy is lett, már nem érdekel.
Nem kedvelem, mit régen még szerettem,
áldottnak láttam azt, mi átkozott,
megkedveltem, mit egykor megvetettem...
A világ más? vagy én így változok?

Eljött az éj a nappalok nyomában,
elcsöndesült a nyüzsgő külvilág,
a hátamon feküdtem a szobában.
Fejemben bent elhervadt egy virág.
És nemsokára megszűntek a színek:
körös körül csak mázsás, sűrű fal
meg emberek, akiket elveszíték,
és meddő ágyak, milliónyi baj.

Nem értem azt, aki akkor lehettem,
ki az akart lenni, mi most vagyok,
sötét falak közt, árván, elveszeten,
rettegve álltam, sárga csillagok
ragyogtak át a felhők közt az égen,
magamba bújtam, fázva, tétován,
remegve vártam, akkor egyszer régen...
a hangokat a szoba ajtaján,

hogy elvigyen, hogy messze elragadjon
valaki. Persze tudtam, senki sincs,
de kértem, hogy a hitem megmaradjon,
hogy megcsikordul még a rossz kilincs.

Ha visszatérsz ismeretlen arccal,
megvakítom magam, mert mindegy
ha látlak, s mindegy, ha nem. Leszel.

Most nyár van. A megperzselt fű között
motosz az Idő. Harag verdes, a mélybe
és naponta, - mintha mosoly fényében is.

Körém lombosodó hajad sátra
nem volt lakhely, nem volt menedék?
Csak a lendüлетem.

Éveken át vakációztam mélybe-lopó
vad, hazug vizekben, csúszós parton.
S a Hiányban vertem mélyen gyökeret.

Kaskötő István
A PETRULLO HÁZASPÁR REJTÉLYES ESTE

Ismeretségem a Petrullo házaspárral, mint annyi más
szomszédossal is, szűkszavú üdvözlésre vagy az időjárás
pármondatos megtárgyalására szorítkozott. Naponta
kétszer, reggel és úgy hét óra tájban estefelé, függetlenül
attól, hogy esik vagy fúj, télen csak úgy, mint a nyári nagy
melegben megyek, mert menni kell, ez a
kutyatulajdonosok sorsa. Persze, igazából nincs szó
tulajdonjogról, inkább úr és szolgáló alá- és fölérendeltségi
viszonyáról. Rómeo az úr és én a hűséges szolga, megyek
utána, hogy felszedjem, amit hátrahagy.

Mint eb a ... - mondja a magyar. No, de nem
panaszokodom, őurasága rajongó bánatos barna szeme, ha
belenéz az ember képibe, mindenért kárpótol.

Drummond Village, ez a csendes lakónegyed pár
perces kocsizási távolságra esik a Niagara zizeséstől,

Nógrádi Gábor
Ó, BARÁTOM, AKI
SZÜNTELENÜL

akarod – bár ellened is – akarjak,
kiáltozván szemed ívét a hadnak
gyötretve szemed ívétől belül.

Mert nem én vagyok, ki megistenül,
kiből a dolgok boldogan fakadnak,
csak halandó, kiért tudatlan haltak,
s ő áttetsző tükörré lényegül.

Így látod szemed ívét a szememben,
s szememben lásd, mit szemed íve rejt.
A mindenség mögöttem szerterebben,
majd hirtelen, és eltör, elfelejt;
a dolgok élnek csak öledbe rakva.
Ne feledd azt, ki volt, hogy megmutassa!

Nem értem, mért volt tompa, szürke minden,
miért gondoltam azt, hogy átkozott
vagyok, hogy itt a földön semmi sincsen...
Az élet annyi szép csodát hozott!

Ma már lobogva égek, mint a fáklya,
egy boldog percért mindent eldobok,
ha kell, leszálok mély poklok bugyrába,
és akkor örülök, ha fényt hozok.
Egy sort leírok... Biztosan leírták
ezerszer már, a rím is elkopott.
Na és? Itt állok, előttem a bírák.
A lényegem, hogy mást nem adhatok.

Uhrman György
A gonosz

Szép vasárnap délelőtt volt, 1941-ben. Örökre rögzült, s bármikor élesre állítható emlékem. Ami előtte volt: újságok, rádióhírek, mozihíradó, családi sóhajtozások, az talán mind csak a felnőttek szokásos fontoskodásának tetszett addig a napig...

Kissé álmos, ünnepi hangulatban báméskodtam az erkélyünkről... ez volt az egyik leggyakoribb és legkedveltebb szórakozásom. A hátam mögött, a szobából valami keringőzene. A rádiónk szól, Orion középszuper. Mert létezett törpeszuper is. Az utca szinte teljesen kihalt. Lovas kocsik egy sem, autók, sőt, járókelők is csak elvétve. Egy-két bicikliző srác átsuhan alattam. Egyszer csak megdöndül az egyik üzlet vasredőnye a teljes erőből rálőtt rongyabdától, követi a focizni rohanó kölykök hangoskodása. Látom, komoly meccs készül, lesznek elegen. Már vágódóm is keresztül a szobákon, kéredezni most inkább elfelejtek. Hatalmas ugrásokkal le a lépcsőn, duplatalpas csattanásokkal fékezve a fordulón, trappolva a kapualjban (utóbbiak csak a zaj öröméért); már az utcán vagyok.

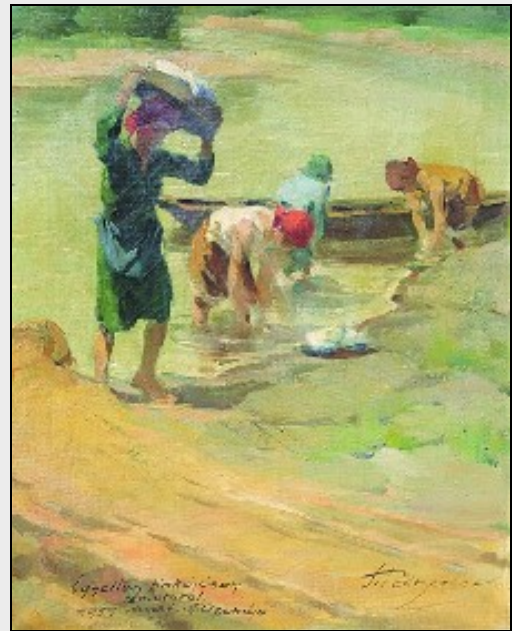
Fetykó Judit
Decemberi utazás

Míg fogy az út, és jön a távol,
mit hol hegy, hol síkság határol,
kopár téli tájban barna-matt
ez a decemberi pirkadat.
Fekete barázdák, szélein
leroskadt az elszáradt rőt szín
fű, s serken megcsalva alóla
az új; mintha nem is tél volna.
Alig-hó búvik, hegyoldalban,
csak ott fenn maradt meg nyomokban.
Minden hallgat és mozdulatlan

Balázs Gyula
Füst Milánnak

...És megborzongtok majd, ha a szemembe néztek
És vacogó foggal kérelmeztök a borult eget,
Hogy óvjon titeket;
És nem lesz már soha alkonyat, se pirkadat
És mint sötét herceg köntöse omlik rátok
Nyirkos éjszakátok;
És én a földbe vájom összetört ujjaim
És kiásom én az oszló-bomló holtakat
A rideg hold alatt.
S míg ti búzt éreztek csak, én jázmin illatot
S elszáradt rózsaszirmok hullását a szélben,
Ámult reszketésben;
És megborzongtok majd, ha szemembe néztek
És vacogó foggal kérelmeztök a borult eget,
Mely nem ont könnyeket.
És menekültök, mondván: inkább jöjjön halál!
De nem jön, dermesztő jég, se tűz, ami éget:
Átkotok lesz – az élet!
És kiásom én az oszló-bomló holtakat,
Hogy a rideg hold alatt tőlük megtanuljam
Az igaz emberséget!

Pálnagy Zsigmond: Mosás

Kisslaki László
A bohóc és az elefánt

hófehér könnyét óhatatlan
csorgatja a tél, nedves a táj,
nincs jégcsap, csak köd, és homály.
Messze a sík, közel a távol,
mit a kékes heglánc határol,
teraszokon, szőlős kertekben
találkozik ősz-tél, időjelen;
egyszerre zöld, egyszerre barna,
barázdáiban hó takarja,
szítálva, pelyhezve, befedve,
őszet, évet fehérrel feledve,
rejtve a rőtöt, semmi-barnát,
hogyan aludja ki az év magát.
Ez itt fenn, ma éppen még fehér,
talán egy-két napot is megér
a hegyek oldalán ez a fátyol,
enyhe télbe havat varázsol.
Megered, forog és kavargó,
felöltöznek a száraz gazok;
mindenen fehér hópalást van,
bújik a világ télruhában.

G. Ferenczy Hanna
KIKÖTŐ

Vasmacskák ülnek
a hűvös iszapban,
acél láncot morzsol a tajték -
narancs színű égen
ó - arany alkony
lomha hajókat ringat a szél.

/ Warnemünde, 1979./

Demeter Zsolt
csók ó – tokban

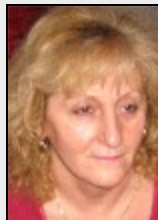
szád égő szirmát bontja épp
fölnyíló ajkad nedvét csordítja
kóbor kezem szép testeden
meztelen örült féktelen gyönyör
felettünk pálmák deres dalt dideregnek
mégis fényt érzek a nap pikkelye aranylik
csókodban kelet rubintja pirul ó-tokban

Nem is fájt, mikor Ica néni nekilökött a kredencnek. A felső polcon a poharak is csak azért kezdtek táncba, mert túl közel álltak egymáshoz. A konyhaszekrény tetején unatkozó birsalma, pedig csak a vicc kedvéért ugrott le a fejemre. Ica néni leguggolt és magához ölelt:

– Jaj szentem, nem akartam, de látod, hogy itt útban vagy.

– Menj inkább a cirkuszba, – mondta, s azzal kezembe nyomott egy tízfillérest, aminek nagyon megörültem. – annyiért gyakrabban is lökdösetne, mert a gyerekotthonban nem adnak zsebpénzt. Meg Bandi bácsitól se kaptam egy fillért sem,

Ligeti Éva
Hervadó

arcomon boldogság virága szárad,
sápadó mosollyal érzést koldulok,
maroknyi reménnyel hozzád fordulok,
halódó lelkemben szerelmem fárad

ábrándos világom kétségbe merül
végtelen vágyammal magam maradok
múltamba rovátkolt úton haladok
felhőtlen boldogság engem elkerül

2008-12-07

Váradi József
Az örökség

A hagyomány szerint a mi falvaink, egy – egy majorság környékén kerültek szem elé. A majorságokba tíz, vagy még egynehánnyal több család tartózott. Később a falu a majorság terjeszkedéséből, vagy két közeli majorság összeolvadásából lett. Vagy sok volt a gyermek és az etetni való száj, vagy baj került a fegyveresek előállítására körül. Vagy elesett az apa, vagy fogságra jutott a család feje, néha a nagy testvér. Vagy házasságba vitt valaki, minden pereputtyot. Szülésbe halt az anya, vagy csak nagyon beteg lett valami ismeretlen nyavalya miatt. Vagy a rokonnak kellett fogadni a megárvult atyjafiat. Vagy embernek vett legény beházasulása esete, vagy felserdült leány behozatala forgott fenn. Az idegenből kapott hozomány a majorságé lett. Kertelés nélkül is. Így vagy úgy, a bajt el kellett hárítani. Így vagy úgy, az emberek dolgát el kellett igazítani. Kert vagy nem kert, semmi sem tart örökké. Bizonyos idő után a meglévő kertek hiányzó fogait elfeledték újra tenni. Bizonyos idő

Bányai Tamás Haverok

Túróczy a fülkeajtó kilincse után nyúlt, amikor a vasúti kocsi nagyot rándult, és a szerelvény a mozdony egyetlen rántásától meglódult. A könnyen járó tolóajtó hátracsúszott a rándulástól, és Túróczy a levegőt markolta meg a kilincs helyett. A fülkében ülo fiatal szőke nő feltekintett a nyíló ajtó zajára. Amint meglátta a vámórt, aki mintha csak egy légy után kapna, kis híján elvesztette egyensúlyát, kuncogni kezdett. A jelenet groteszk voltát csak fokozta, hogy Túróczy mögött Korbulyból is kibuggyant a nevetés.

- Fejest, haver, egyenesen az ölibe!

Túróczy kiegyenesedett, megköszörülte torkát, s amennyire a helyezethez mérten tellett tőle, igyekezett hivatalos hangot megütni.

- Vámvizsgálat - mondta, majd rögtön hozzátette: - Zoll.

Addigra már Korbuly is belépett a fülkébe, amelyben egyedül a nő tartózkodott.

- Elnézést - mondta.

Túróczy nyelt egyet, kényelmetlenül érezte magát, egy pillanatra még meg is orrolt társára a mentegetőzé-

**Sárközi László
Számvetés**

Leéltem már az életem felét
s nem írtam még olyat, mely igazolná
létem: művem ki nem sarjadt vetés.

Nincs hasznom. Egy munkáslét kirabolná
lelkem. Megértést várnok – nem szabad.
Csak alkotok s minden egyes szavam
papírosokra lerótt kis adósság;

gyerekes kézírásom van és ügyetlen,
tollam tucatnyi, törött tarka toll
s tudom, egyszer megírom azt a sort
velük, amelyért egykor megszülettem.

Mások?... magamra vagyok féltékeny;
rossz műveim kidobtam, eltűzeltem.
Sárgává sápad minden fényképem.

Budapest, 2004. március. 6.

Dedikáció az örökkévalóságnak című kötetből.

után nem húztak fel új kerteket. Ilyenek a legrégebbi
bajok, de ezek élkül nem lennének.

**Bodó Csiba Gizella
Jogom**

Nincs jogom átkozni!
Csak áldani!

Nincs jogom elvenni!
Csak átadni.

Nincs jogom eloltani!
Csak világítani.

Ha csak árnyak akarnának
irányítani,
Jogom van: állj-t kiáltani.

2005. nov. 12.

**Csiki András
Színek,
rímek sárga falra**

épp annyira ismerős,
mint amennyire sárga,
nekitámasztom magam,
ebben a félhomályban

és dőlünk mi ketten,
szelíd romantikával,
önző kételyekkel,
sok-sok húséges talánnal

dőlünk – sárga fal,
mennyi lehet hátra még,
szót szalasszak-e,
vagy ami megvan épp elég,

a sok, sok, sok, sok,
mire nem figyelt senki sem,
eldőlünk sárga fal,
elveszünk a semmiben...

Egyetlen művészet sem csupán a nagyokból táplálkozik. Ők sem nőhetnének meg a kisebbek nélkül, az irodalomtörténet folyamatosságát ezek az utóbb kevéssé ismert vagy elismert szerzők tartják fenn. Közülük válogatunk, hogy kiemeljük őket a feledésből. Legalább a tudat, tudatunk következő „kihagyásáig”.

Dr. Bárdos László
irodalomtörténész

Rab Zsuzsa

1926-1998

ÜVEGHEGY

Fények, rigók élnek velem.
Üveghegyen túlfélre lakom.
Az ösvény régen jeltelen.
Ajtómat sarkig tárhatom.

De valahol már ellenem
cihelődik a fájdalom:
szerelem – kő a nyelvemen,
tüzes kereszt a hátamon.

XC. ZSOLTÁRRA

Elejitől
magamban kellett volna bíznom.
Most már
az öncsalás se tesz csodát.
Fejem alá szorítom
megszenvedett nyugalmam
hűvös és tiszta vánkosságát.

LEHET

Hát még lehet? Mégis lehet?
Lehet?
Virágos isten küldött tégedet!
Megint veled? veled, veled, veled?
Az ócska sláger-dallam is nevet,
sajnos, a vénkisasszony is nevet,
mitagadás, a bácsi is nevet
nevet, nevet, hogy lehet,
hogy veled,
megint veled, hogy azértis, lehet,
hogy tiporjuk vakon az éveket,
külön-külön, mégis veled, veled,
a metrólépcsőn ifjú szédület

OTTHAGYOTT VÁROSOMBAN

Valaki énhelyettem ittmaradt.
Elcseréltem vele a sorsomat.
Futamoz álmosan a zongorán,
temetőbe sétál ki délután,
gyereket pólyáz, szekrényben matat.
Valaki énhelyettem ittmaradt.

Az énnekem szánt sorsot pergeti.
Ezt a kisutcát hagytam itt neki,
ezt az ecetfát nyarai felett,
hitvesi ágyat, dombos szigetet,
halálíg-biztos társat hagytam itt,
ki ősszel rá meleg kendőt terít,
keresztelőket, temetéseket,
boros-toros, bő nevetéseket,
víg névnapokat, apró gondokat,
sereg rokont, derék utódokat,
lángok-falta, vad esztendőök helyett
tisztos nyugalmú, hosszú életet,
s csak néha egy névtelen sajdulást:
ezt akarta – vagy mást? Valami mást?

Valaki énhelyettem ittmaradt.
Küszöbére csempésztem sorsomat.
Ha tudna rólam, hogy gondolna rám?

Nem merek benézni az ablakán.

VIZIMALMOK

Kelepeltek, doromboltak –
elnémultak, beomoltak.

A molnárok földbe dőltek,
sárga agyagot örölnek.

Áll a malom, él a malom

röpít és részegít, s az is nevet
és csúfolódón nyelvet öltöget,
azt mondja mégis, hogy lehet, lehet,
bócorgok majd, vénasszony, nélkülöd,
és zörgő szíved is szeret, szeret,
s már nem számoljuk rég az éveket,
már rég nem tudjuk, mi is lehetett,
kicsoda játszott velem és veled,
csak azt tudjuk, hogy lehet még, lehet –
sors ez? vagy harc? szerelem? szeretet?
Majd vénülök magamban, nem veled,
mint olvasón, morzsolok éveket,
pereg a múlt, a majdnem-lehetett,
és minden éjszakám veled, neked,
és minden reggelem neked, veled,
és mindig nélkülöd és nélkülöd,
halálos ágyamon, ott is veled.
Lehet, lehet, lehet? Már nem lehet.
Amire nem jutott szavam neked,
elmondja majd istenem-istened.

Pálnagy Zsigmond: Erzsébet napi virágok

GYŰRÖTT ARC

Mit keresünk itt, cimboráim,
Szalkás tölgyasztalokra dőlve
csak dűnnyögünk, kiki magában,
a pohár sajog csak dühünktől,
szeretetünket zsebrevágjuk,
magányunkat rejtjük pirulva,
röhögésbe csap szűkölésünk.

Határszéli reflektorcsóva
tekintetünk, keresztveződik,
s az asztal egy pontjára lankad.
Fejünk fölött idők suhannak,
pillanat-tötrészekből évek.

roskaton, hallgatagon.

Locsognak a rakoncátlan
fűzgallyak a Tapolcában.

Minek él az ilyen öreg?
Csak nyikorog, csak nyekereg.

Pocsolya a malomárok,
korhadt fogak a lapátok,

szemétdomb a döngölt udvar,
házereszig ér a dudva.

Áll a malom, él a malom,
roskaton, hallgatagon.

Hogyha arra jár valaki,
marok búzát vigyen neki

szórja bele garatjába,
szórja bele utoljára,

kegyeletből, irgalomból –
tán még egyszer földorombol.

VASPÁNTOK

Ha így szólnék a kedves,
fiatal kalauzhoz:
– Kalauz úr,
hogyha ma este hazamegy,
ölelje meg nagyon a feleségét,
dícsérje meg, ami épp rajta van,
akár az ócska pongyoláját –
Ha így szólnék –
ugye, bolondnak tartanának?

Ha így szólnék a bottal kopogó
nyugdijas bácsihoz a boltban,
mikor épp forintjait guberálja,
végül levágot tíz dekát
a “kicsit-hosszabb-lett” kenyérből:
– Bácsi! Itt van ötszáz forint.
Tegye el, kérem. Épp ma kaptam.
nem számítottam rá. Fölösleges. –
Ugye, bolondnak tartanának?

Ha így szólnék az útkövezőkhöz:
– Útkövezők!
Én ezt a kis kavicsot elviszem,
mert az erezetében
lehorgadt Krisztus-fejet látok.
Engedjék meg, hogy elvigyem! –
Ugye, bolondnak tartanának?

Mit keresünk itt, cimboráim?
Szavaink szappanbuboréka
szivárvánnyá még összeállna,
de egy ideje szavainknak
mert csak halálunk adhat érvényt.

Mert ezüstpapír-pajzsainkon
Összegyűródött Isten arca.

LELET

Úgy nézek néha tárgyaimra,
golyóstollra, órára, késre,
mint valaki háromezerben,
ha majd az agyagból kivéste.

Lelet lesz koponyám is.
amikor tenyerembe bágyad,
érezem a bőr alatt
a múzeumi tárgyat –
NŐI KOPONYA, XX. SZÁZAD
(akkor még pusztított a rák) –
adják hírül
ki tudja milyen hieroglifák.

Embernél bölcsebb műszerek talán
azt is elmagyarázzák,
miféle gondok lakták hajdanán
agyam lakatlan csigaházát.
Hogyan éltem, elmondják csontjaim,
évgyűrűi a mésznek:
vállhúzó terhek, fűtetlen telek,
háborús vitaminhiány,
évtizedes asztalra-görnyedések.

Hírmondó leszek csontjaimmal.
Hogy tetteimmel, nem remélem.
Úgy kellene valahogy mégis élnem,
tudva, hogy létem nyoma még lehet
döntő tanú.
Atomkori lelet.

TÁNTORGÓ

Otthont akartam és tüzes ketreced lett.
Kenyeret vágtam – kővé vált kezedben.

Lakatlan sorsom beszögezted.
Belül rekedtem.

Látom néha a megvénült szerelmet:
szeme-kiszúrva tántorog a kertben.

Ha így szólnék a torzonzoriz kamaszhoz:
– Gyere, fiam,
üljünk le valahol, s te elmeséled,
mitől nőtt vállig a hajad,
mi ellen mered ez a tüske
tejes arcod körül,
s egyáltalán, mitől vagy te ilyen
kérelhetetlen? –
Ugye, bolondnak tartanának?

Ha így szólnék padon sütkérező,
újságpapírból eddelgélő nénikéhez:
– Néni, jöjjön velem,
amit szeret, azt főzök vacsorára,
puha ágyat vetek,
előtte pedig mindent elbeszélhet,
a menyasszonykorát,
azt a szülést, a császármetszést is,
és szegény jó ura szívszélhűdését,
és hogy mivel ültette be a sírját,
azt is, milyen a szomszédasszony,
azt is, hogy a fia hogyan él Kanadában,
meg hogy mit írt föl, és mire, az orvos.
Mindent apróra elbeszélhet.
Sóhajtozhat és imádkozhat az ágyban.
De éjjel egyszer - maga úgyszólván sokszor fölébred –
keljen föl, takarjon be engem,
mert éjjel mindig lerúgom a takarómat.
Ha így szólnék –
ugye, bolondnak tartanának?

Konvenciók, bevett szokások
hideg vaspántjai
szorítják lüktető,
eleven húsig lenyűzött szívünket.

SÍRVERS

E műszer-józan korban
nem halt meg senki szebben
halálos végű kórban:
szertelen bizalommal,
szertelen szeretetben.

KÖTÉS

Mert kell valaki, akihez beszélsz.
Mert kell egy másik: mások ellen.
Ne áltasd magad. Ennyi az egész.
De ez – eltér

Az alanti szerző nevére kattintva az előző számokban közölt gazdag válogatás olvasható.

**Költő Nagy Imre, Balázs Béla, Oláh Gábor, Kaffka Margit, Rozványi Vilmos,
Keszthelyi Zoltán, Nadányi Zoltán, Bárd Miklós, Hollós Korvin Lajos, Fodor József,
Gellért Oszkár, Marconnay Tibor, Simon István, Darázs Endre**

gondolatok

Szerkesztő: Aszalós Sándor

„A nemzet nyelvében él. Ha nem akarjuk, hogy első öngyilkossági kísérlete után még egyszer kardjába dőljön, fegyelmezzük ne csak gazdaságunkat, de eszméletünket is. A nyelv az egyetlen szellemi tényező, amelynek anyagi és gyakorlati ereje s szerepe is van; ezért hatalmas, s ezért esendő. A nyelv adománya nélkül nem lehet sem kereskedni, sem országot igazgatni”

/ Déry Tibor 1968. Van-e szükség nyelvművelésre?/

Aszalós Sándor

Hogyan használjuk anyanyelvünket?

*S mindenik jó szó, mely máskor csak a légbe
Röpül tán, most beszáll a szív közepébe¹*

1858. novemberi 6. keltezéssel Széchenyi nyílt levelet írt az Akadémia Igazgatótanácsához. A levél tiltakozás volt a magyar nép és nemzet nyelvének megrövidítése ellen. Eötvös József az Akadémia fontosságát, szerepét Széchenyihez írt levelében egyértelműen megfogalmazta: „mily fontos maga az, hogy magyar Akadémia létezik, nemcsak a nemzeti irodalom, de főképp a nemzeti önérzet fenntartására”.

Széchenyi és Eötvös is az Akadémiában látták azt a szellemi erőt, mely a magyar nyelv fennmaradását, a nemzeti irodalom fejlődését biztosítja, így a nemzet felemelkedésének első lépcsőjéül szolgálhat. Azóta sok víz lefolyt a Dunán is, az Akadémia ma is az egyik legfontosabb „nyelvőr”, annak ellenére, hogy az egyik legsajátosabb magyar nyelvi szabályt, az un. „ikes igék” ragozását megváltoztatta a nép-nyelvi használati szokások szerint. Nem vagyok nyelvész, bizonyára igazuk van az akadémikusoknak, de azért az én fülemet erősen bántja ha azt hallom: eszek, iszok, alszok. Úgy tűnik, most az Akadémia ment a hétköznapi beszéd után.

Ha villamoson, buszon utazom gyakran felfigyelek a helytelen beszéd használatra, sokszor kimondottan bánt ilyeneket hallani. Feltűnően sokan keverik az igemódokat, az és állítmány sehogy sem került összhangba, és elég bántó a különféle lerövidített szavak használata és az igekötőket is gyakran helytelenül használják. Igen gyakran úgy beszélnek, hogy az alany és állítmány helytelenül van használva. Sokáig törtem a fejem mit is jelenthet az amit egy villamosmegállóban telefonálótól hallottam: „siess, mert ebédre ubisali is lesz”. Sok mindenre gondoltam, mivel ebédről volt szó, úgy véltem valami speciális étel, de gondoltam esetleg egy exotikus gyümölcs. Végül kis segítséggel megtudtam, az ubisali az egyszerű uborka saláta. De sűrűn lehet

hallani más szavak lerövidítését pld: édi, ami édest jelent abban az értelemben milyen helyes egy kisbaba, vagy manapság nem vacsora van hanem vacsizni kell menni.

De ami nagyon feltűnt nekem, a helytelen kiejtés, igen gyakran "harapják" le a szavak végét, sokan hadarva beszélnek ami időnként idegesítő is. Gyorsul a beszédtempó igazodva a gyorsuló fejlődéshez, fogyasztáshoz, az informatika korszakához, de így a nyelvünk egyszerűsödik, a beszéd során gyakran csak egyszerű mondatok használatát figyeltem meg. Úgy vélem, hogy kevesebben képesek megfogalmazni összetett mondatokat és egyre kevesebben képesek megérteni azokat. Talán annak köszönhető, hogy keveset és ritkán olvasunk, és még kevesebbet beszélünk egymással. Szinte nincs mit megbeszélünk, hiányzik a látott, olvasott élmény közös megbeszélése.

Az utcán, áruházakban sétálva egy-egy szófoszlány erejéig hallani lehet sértő, goromba, szitokszavakat, durva kifejezéseket. A szitokszó sokaknál mint kötőszó fordul elő, ennek következtében kellemetlenné válik a beszéd. A TV-ben elsokasodott az agresszivitás, a durva beszéd mely az egész magyar társadalomra nézve súlyos következményekkel járhat. A médiumok hatása a nyelv használatra igen nagy. Ezért nem mindegy az, hogy a bemondók, műsorvezetők helyesen vagy helytelenül beszélnek magyarul. Nemcsak nyelvtanilag helyesen, hanem megfelelő ritmussal, minden hangot kimondva vagyis helyes kiejtéssel beszélnek vagy sem. A rádió- és tévériporterek, bemondók, műsorvezetők helyes beszéde rendkívül fontos, mert a társadalom tagjainak beszédmodorára nagy hatással vannak. Sajnos elég gyakoriak a különféle TV műsorokban szereplők közül a rosszul beszélők és nagyon feltűnő a közéleti szereplők, akik helytelenül, rosszul használják az anyanyelüket. A különféle rádiós és televíziós csatornáknál dolgozóknak alapvető előírásnak kéne lenni a szép, tiszta, helyes magyar beszéd használata.

A TV-ben rádióban elhangzó reklámok külön kategóriát jelentenek, mert gyakran tartalmaznak nyelvi, kiejtési hibákat. Ezek a reklámok a gyakori ismétlés miatt nagyon veszélyesek, mert kisgyerekek esetében észrevétlenül kerül be a tudatukba a helytelen vagy hibás nyelvi felhasználás. De felnőtteknél is befolyásolhatja a nyelvi kifejezést.

Gyakori az indulatos agresszív beszéd a közbeszédben, melyet nyilvános helyeken, tömegközlekedési járműveken gyakran lehet tapasztalni, főleg ha vélt vagy véletlen sérelem ért valakit. Az agresszív beszédben sokszor keveredik káromkodás, ami szinte nem tudatosan, hanem szinte szokásból, berögződésből használnak. Néha a nyomtatott sajtóban is szembeűnő a germanizmusok használata, például az egyik országos napilapban olvastam a következőket: „Nem bírt odébb menni,” "be tudott rúgni", mely az italozásra vonatkozott, vagy a sportújságban egy tudósításban: „Nem bírta pár méterről berúgni a labdát”

A technika fejlődésével idegen szavak kerültek a köznyelvbe. Véleményem szerint ha az idegen szónak van magyar megfelelője, akkor azt kell használni. Az idegen szavak mint jövevényszavak, az élet velejárója, nem jelentenek igazán veszélyt, csak jól kell kezelni őket. Sokkal nagyobb probléma a nyelv renyhe használata. Nagyon sokszor hallani, hogy a beszélők elhagyják a szavak végéről a toldalékokat vagy nem a megfelelő toldalékot használják. A helytelen nyelvhasználatra nem lehet mentség.

Az iskolában a tanárnak - bármilyen tantárgyat is tanít – egyik legfontosabb feladata a helyes nyelvhasználatra való nevelés. Úgy vélem, nagyon fontos, hogy ne csak a magyartanár követelje meg a helyes nyelvhasználatot, hanem minden tanár. Egyetlen tanárnak sem szabad elmenni a tanulók nyelvi hibái mellett. Az iskola egyik nehéz feladata az olvasási kedv felébresztése a tanulóknban, a kisiskolásokban, majd az olvasás megszerettetése és az olvasottakról való közös beszélgetés. Ez nemcsak a helyes nyelvhasználat szempontjából, hanem a műveltség kialakításának is fontos alapja. A helyes beszéd a gondolkodás egyik fontos tényezője.

Már óvodás korban oda kell figyelni arra, hogy a gyerekek szépen, tisztán és helyesen beszéljenek.

Máig eleven emlék bennem a középiskolás magyartanárnőnk által szervezett „nyelvőrség”. Az osztályban minden héten két tanuló kapta azt a feladatot, hogy figyelje a többiek beszédét és majd az osztályfőnöki órán beszámoltak tapasztalataikról. A következő héten megint mások lettek a „nyelvőrök” majd azután újra mások, így mindenkire sor került. A „nyelvőrség” eredményeként mindenki kezdett figyelni a helyes beszédre és lassan elmaradtak a helytelen kifejezések használata, a –suk –sük nyelvi formák használata.

Ha idézettel kezdtem³, akkor szeretném most egy másik idézettel zárni:

„Az a tény, hogy anyanyelvem magyar és magyarul beszélek, gondolkozom, írok, életem eseménye, melyhez nincs fogható. [...] Beletörődöm abba, hogy megsemmisülök. De nem tudom elfogadni, hogy szellemiségemnek legalább az a töredéke ne maradjon utánam, melyet valaha átittattam lelkemmel, s hogy miután lélegzetem mindörökre elakad, legalább azok a szavak ne lebegjenek sírom fölött, melyeket egykor a lehetőséggel mozgattam, az anyanyelvem, a legközelebbi testvéreim beszéde, a lélek beszéde, mely minden elmúláson túl is olyan, mint a családi folytonosság dallama. Úgy érzem, hogy az élet e nyelvi túlvilág nélkül aljasan állati volna, s a halál még vigasztalanabb, még sötétebb.”

1. Petőfi Sándor: A téli esték

2. 1858. augusztus. 2

3. Kosztolányi Dezső hátrahagyott művei I

4. Kosztolányi Dezső : A lélek beszéde. 1933

Pilinszky János

1921-1981

Ne félj

Én megtehetném és mégsem teszem,
csak tervezem, csak épphogy fölvetem,
játszom magammal, ennyi az egész,
siratni való inkább, mint merész.

Bár néha félek, hátha eltemet
a torkomig felömlő élvezet,
mi most csak fölkerődő förtelem,
mi lesz, ha egyszer mégis megteszem?

A házatok egy alvó éjszakán,
mi lenne, hogyha rátok gyújtánám?
hogy pusztulj ott és vesszenek veled,
kiket szerettél! Együtt vesszetek.

Előbb örökre megnézném szobád,
elüldögélnék benn egy délutánt,
agyamba venném, ágyad merre van,
a képeket a fal mintáival,

a lépcsőt, mely az ajtódig vezet,
hogy tudjam, mi lesz veled s ellened,
a tűzvész honnan támad és hova
szorít be majd a lázadó szoba?

Mert égni fogsz. Alant az udvaron
a tátott szájjal síró fájdalom
megnyílik érted, nyeldeklő torok.
Hiába tépsz föl ajtót, ablakot.

A túlsó járdán állok és falom:
gyapjat növeszt a füst a tűzfalon,
gyulladt csomóba gyúl és fölfakad,
vérző gubanc a szűk tető alatt!

Mi engem ölt, a forró gyötrelmem,
most végig ömlik rajtad, mint a genny,
sötét leszel, behorpadt néma seb,
akár az éj, s az arcom odalent.

Így kellene. De nem lesz semmi sem.

Tilos csillagon

Én tiltott csillagon születtem,
a partra úzve ballagok,
az égi semmi habja elkap,
játszik velem és visszadob.

Nem is tudom, miért vezeklek?
Itt minden szisszenő talány,
ne fusson el, ki lenn a parton,
e süppedt parton rámtalál.

S ne félj te sem, ne fuss előlem,
inkább csittítsd a szenvedést,
csukott szemmel szoríts magadhoz,
szoríts merészen, mint a kést.

Légy vakmerő, ítélj tiédnek,
mint holtak lenn az éjszakát,
vállad segítse gyenge vállam,
magam már nem bírom tovább!

Én nem kívántam megszületni,
a semmi szült és szoptatott,
szeress sötéten és kegyetlen,
mint halottját az itthagított.

ÉLETRAJZ

Francia fogoly

Csak azt feledném, azt a franciát, kit
hajnalfele a szállásunk előtt
a hátsó udvar sűrűjében láttam
lopódzani, hogy szinte földbe nőtt.
Körülkutatva éppen visszanezett,
s hogy végre biztos rejteket talált:
övé lehet a zsákmánya egészen!
Akármi lesz is, nem mozdul odább.

A poklokban is meglazult hitem.
Vigasztalást a játék sem szerez,
az éjszakának legmélyebbje ez.

Hogy átkozódtam? Vedd, minek veszed.
Nem érdekelysz, nem is szerettelek.
Aludj nyugodtan, igyál és egyél,
s ha értenéd is átkaim, - ne félj.

Fabula

Hol volt, hol nem volt,
élt egyszer egy magányos farkas.
Magányosabb az angyaloknál.

Elvetődött egyszer egy faluba,
és beleszeretett az első házba, amit
meglátott.

Már a falát is megszerette,
a kőművesek simogatását,
de az ablak megállította.

A szobában emberek ültek.
Istenen kívül soha senki
olyan szépnek nem látta őket,
mint ez a tisztaszivű állat.

Éjszaka aztán be is ment a házba,
megállt a szoba közepén,
s nem mozdult onnan soha többé.

Nyitott szemmel állt egész éjszaka,
s reggel is amikor agyonverték.

(1962)

Pálnagy Zsigmond: Szeptember

S már ette is, már falta is a répát,
mit úgy lophatott rongyai alatt.
Nyers marharépat evett, de a torkán
még alig ért le, jött is a falat;
és undorral és gyönyörrel a nyelvén
az édes étel úgy találkozott,
mint telhetetlen testi mámorukban
a boldogok és boldogtalanok!

Csak azt a testet, reszkető lapockát,
a csupa bőr és csupa csont kezét,
a tenyerét, mely úgy tapadt a szájra
és úgy adott, hogy maga is evett!
Az egymás ellen keserülő szervek
reménytelen és dühödtt szegényét,
amint a végső összetartozást is
önönmaguktól kell, hogy elvegyék!

Az állatian makogó örömről
a suta lábát ahogy lemaradt,
és semmisülten kuporgott a testnek
vad gyönyöre és gyötrelme alatt!
A pillantását, - azt feledném egyszer!
Ha fuldokolva is, de falt tovább,
és egyre még, és mindegy már akármit,
csak enni bármit, ezt-azt, önmagát!

Minek folytassam? - Örök jöttek érte;
a szomszéd fogolytáborból szökött.
S én bolyongok, mint akkor is a kertben,
az itthoni kert árnyai között.
A jegyzetembe nézek és idézem:
„Csak azt feledném, azt a franciát...”
S a fülemből, a szememből, a számból
a heves emlék forrón rámkiált:

„Éhes vagyok!” - És egyszeriben érzem
a halhatatlan éhséget, amit
a nyomorult már réges-rég nem érez,
se földi táplálék nem csillapít.
Belőlem él! És egyre éhesebben!
És egyre kevesebb vagyok neki!
Ki el lett volna bármi eleségen:
most már a szívemet követeli.

Te győzz le

Te győzz le engem, éjszaka!
Sötétben úszó és laza
hullámaidba lépek.
Tünődve benned görgetik
fakó szívüknek terheit
a hallgatag szegények.

Két szonett

I

Csak fussatok hát, mint veszett ebek,
vonítsatok, ha gyilkos éjszaka
körükerít a farkasok hada,
hogy fölkoncolja hitvány testetek.

Hát sírjátok csak csípős könnyeket,
a végítélet nektek: harsona
örök pokolra ébresztő szava,
- az ördög fújja, lelketek felett!

Hogy tudjátok meg, mit tesz egyre égni,
és eltaszítva tudni: el nem éri
a bűvös szférát az, ki kárhozott.

És bár lehattél volna, mint az angyal,
időtlen malmot nyomni lesz sorod,
mert földre buktál zúzott, sáros arccal.

II

De nincs még késő! Állj fel, hogyha estél!
S ha könnyed sincs már, sírnak fönna a szentek
a lelkedért, mit olcsó pénzen vett meg
a csábító, - te megcsalt, árva testvér!

Kitárt karokkal várunk, sok keresztény,
a nagy hajóra, melyet egy cél kerget,
és egy szél hajt: a végtelen Lehellet,
ki lángra gyújt, fülünkbe zúgva zengvén:

Ne sírjátok, kiket kivert az élet,
ti rongyba burkolt, fáradt, hű cselédek,
de tartsatok ki, átölelve tartva

a koldusabbat, azt, ki összetépte
az életét, - mert ez segít a partra,
és ez tanít a drága szóra: béke.

Mondom neked

Magasba ülsz, lábad keresztbe ejtve
arcátlan elhagyod magad,
alkalmat adsz, és mintha rendjén lenne,
a lámpa fénye majd beléd tapad.

A levegő meg hosszú-hosszu szálon
a fogaid közt ki-beszáll.
Messze sodor és kicserél az álom.
Tükröd előtt fészülködöl tunyán.

A foszladó világ felett
te változó és mégis egy,
szelíd, örök vigasz vagy;
elomlik minden kívüled,
mit lány erőszakod kivet,
elomlik és kihamvad.

De élsz te, s égve hirdetik
hatalmad csillagképeid,
ez ősi, néma ábrák:
akár az első angyalok,
belőled jöttem és vagyok,
ragadj magadba, járj át!

Feledd a hűtlenségemet,
legyőzhetetlen kényszerek
vezetnek vissza hozzád;
folyam légy, s rajta én a hab,
fogadd be tékozló fiad,
komor, sötét mennyország.

Egy szép napon

Mindíg az elhányt bádogkanalat,
a nyomorúság lim-lom tájait kerestem,
remélve, hogy egy szép napon
előnt a sírás, visszafogad szeliden
a régi udvar, otthonunk
borostyán csöndje, susogása.

Mindíg,
mindíg is hazavágytam.

Zsolozsma

Rovarok és gyerekek, most és mindig,
kövek, füvek és állatok
figyelik, figyeljük ahogy
a nap alászáll. Mint Isten halálát
amint a vér kivonul a világból
és végre alhatunk. Igen,
ahogy a semmi ágyat vet, figyeljük
és jónak tartjuk ahogyan
végülis megpihenhetünk.

Vagy olvasol, vagy kényesen leintesz,
vagy ásítasz, vagy éppen eszegetsz;
parázna vagy, kétség se fér e hithez,
parázna vagy, szeretsz vagy nem szeretsz.

Tulajdon árnyékoddal összefekszel,
mindegy neked, kivel-mivel;
de annyi karból hogy merülsz fel egyszer,
végül minő medúzafő leszel?

A pusztulás a lábadnál dorombol,
miért nem űzöd már odább?
A pillantását keresgéled folyton,
és ujjaidon próbálsz fogát.

Lekuporodol, s alólad a párna,
a halom párna fölmered,
mint néma hasábokból rakott máglya.
E pillanatban szinte értelek.

Parázna vagy, mondom neked, parázna,
- hallgass, míg végére jutok! -
de szíved alján embertelen árva,
s magad vagy, ki ezt elsőnek tudod.

A Digitális Irodalmi Akadémia adattárából.

Gyász

Fogad között fakó panasz,
magányosság vacog,
lakatlan partokat kutatsz,
üres minden tagod,
lezárt vagy, mint a kárhozat,
a homlokod mögött
csak pőre sikoltás maradt
vigasznak, semmi több!

Nem óv a hűtlen értelem,
nem fogja szűk szegély,
csillagcsoportokat terel
a parttalan szeszély
elámuló szivedre: állsz
tünődve és hagyod,
beleljenek, mint sűrű gyász,
a foszló csillagok.

Sírkövemre

Rajzolj, rajzolj szegény fiú.
Rajzolj, rajzolj szegény leány.
Te szegény, szegény nemtelen lény
töröld le Isten hátáról, töröld le
szégyenletes emlékemet.

gondolatok

Szerkesztő: Aszalós Sándor

Ady Endre A magyar kétfejű sas

Van bizony már kétfejű sas. Viaskodunk vele, s nem tagadjuk: félünk is tőle.

Nem is kétfejű ez a szörnyeteg, de sokfejű. Egyszerre azonban többnyire csak két fejét mutatja. Most is két fejét látjuk legtisztábban. Az egyik fej szittyá arc, kuruc haj, magyar bajusz. A másik arc sima, sokráncú, ravasz, félelmes s Loyolára emlékeztető.

Ez most a magyar kétfejű sas. Az egyik fejét nevezzük nacionalizmusnak, a másik fej határozottan klerikalizmus.

Akármelyik fejet bíznák a kezünkre, levágnánk minden tétova, minden tusakodó lelkiismereti harc nélkül. De szívesebben a nacionalizmus-fejvel bánnánk el. Ez a fej a veszedelmesebb.

A nacionalizmusnál nagyobb hazugság nem állott még ki a harci porondra. A nacionalizmus maga ezer arc. Megzavarja a legbiztosabb szemű embert. Lefoglal magának minden emberi gyöngeséget. Utazik tradícióra, kegyeletre, fajnőzökre, kenyéririgységre, minden erényre és bűnre.

Mi a célja vele? A célja, hogy akit meghódít a szittyia arc, kuruc haj és magyar bajusz, azt kezére játssza a másoknak, a sima arcnak, a Loyola-félének.

Szólt már erről sok beszéd. Mi is abbahagyjuk a képletes beszédet. Kiírjuk magyarul: a hazafisággal szédelő és lármázó klerikalizmus veszedelmesebb a nyílt klerikalizmusnál.

Ez a hitünk magyarázza meg, hogy teljesen szó nélkül ezúttal nem hagyhattuk a Pálffy tisztelendő úr ezúttal is szeniális cikkét, melyben kurucosan tárgyalja az antiszemitizmus kérdését. A Loyolákkal el lehet bánni. Ha túlságosan nyakunkra akarnak ülni, letépjük a reverendájukat. De ha nyalka kuruc áll velünk szembe, hiába tudjuk róla, hogy feketébb Loyolánál is, bajos vele elbánni. Magyar a ruhája, a szava, a kardja. Az ördögbe is, kellemetlen volna hazaárulás gyanújába keveredni. „Üsd a zsidót!” „Gyilkold az istentelen liberálist!” Jó, jó. Ezt elviseljük. De mikor a fajkultusz segítségével, kápráztatva, megtévesztően készítik a hurkot a nyakunk köré – ez már nagyobb dolog.

Kérjük Pálffy tisztelendő urat, szidjon, átkozzon bennünket liberálisokat, eretnekeket, zsidókat és erkölcstelenekeket. Ezt kibírjuk hang nélkül. De ha kurucokat vonultat ellenünk, a kurucit kell lelepleznünk. Nem kurucok azok, hanem kísértetek. A kísérteteket pedig, a középkor kísértő veszedelmeit, vissza kell parancsolnunk sírjaikba.

NN 1901. december 20.

A **Tiszántúl** 1901. dec. 19-i számában Pálffy Béla katolikus pap az alábbi vezércikket írta. Erre válaszol Ady cikke. Íme Pálffy írása:

A magyar kétfejű sas

Az antiszemitizmusról fogok írni.

Az ok, mely erre készlet, röviden a következő.

A fővárosi ifjúság meg akarja tisztítani Budapestet a német zengerájoktól. Mik ezek a zengerájok, röviden definiálhatom. Apák megrontója, fiak tönkrevője, a bűnök szabadalmazott fészke. Az ifjak nagyobb csapatokban felkeresik most az ilyen pokoltornácokat, s ott tiltakoznak a német előadások ellen, elénekelik a himnuszt, s mennek tovább.

Erről az akcióról egy fővárosi író, ki mintha mindenkinek anyósa volna, mindent lekritizál esti leveleiben, elítélőleg nyilatkozik azért, mert szerinte „A német köpönyeget ütök, de benne a zsidó.” Tehát ő antiszemitizmust lát.

Hát erről a lázas vízióról, mely keresztényt és zsidót egyaránt gyötör, s kórossá teszi közéletünket – kötelességemnek tartom írni.

Lám a magyar politikának keserítője a kétfejű sas. Ezt szidják, az ellen filippikáznak folyton, s ez igen hazafias eljárás számba megy. Nos, a magyar közéletnek is van egy kétfejű sasa, mely megfekszi, elkészeríti, elkórosítja, s ez a zsidókról kialakult felfogás. Antiszemitizmus – filozofizmus.

Miért alakult így ki a zsidókról való felfogás? Hát azért, mert a zsidóságnak nálunk Janus-arca van.

Az egyik arc tele magyaros vonásokkal. Tiszta krágli, jól táplált, mosolygós, barátságos arc, még Kossuth-szakállt is eresztett, egész jól közibénk illeszthető. Beszéde magyar és magyaros. De ha hátul is megnézzük ezt az arcot, ott nem tarkót lelünk, hanem egy másik arcot.

Nem valami tiszta, két oldalt a maradiság copfjai lógnak, pénzsóvár tekintettel kémi zsebünket, s ha szól, nyelve romlott német, s alig mond egyebet mint Geld über Alles.

Ha már most mi visszamosolygunk az első arcra, a másik zsebeli be a hasznát, s ha a másoknak az orrára ütünk, mert oda dugta, ahol nincs helye, akkor az első kiabál.

Egyszóval magyarul jajgat és németül seftel.

Ha mi, a mi áthasonult zsidóinkat egyenlővé tesszük magunkkal, mert már a nagyapja is barátja volt a nagyapánknak, akkor minden oldalon betolul az a felfogásban, nyelvben, erkölcsben és érzésben idegen másik elem, mely szintén minden szimpátiát követel, mert ő is zsidó.

Hát hiszen a dzsenti is magyar, a szegénylegény is, de azért nem azonosítjuk magunkat a szegénylegényekkel.

Hát itt az antiszemita rémlátások oka. Az a kérdés, hogy magyarok-e a mi bennlakó zsidóink, vagy zsidók? Ha magyarok, minek azonosítják magukat osztrák és román alattvalókkal, kik minden vagyon nélkül itt akarnak megélni, kiket még Amerika sem fogad be, mert polgárokat akar, nem koldusokat. Gazdasági kérdés a galíciai és romániai beözönlés, nem faji vagy vallási.

Ha pedig zsidók a bennlakó zsidóink, akkor nem kívánhatnak több jogot, mint más nemzetiségek. És akkor miért hazafias dolog szidni a tótot, román, szász, horvátot stb., miért lenne felségértés hozzányúlni a zsidókhoz?

De éppen, mert a bennlakó zsidóság nevezte magát Mózes vallású magyaroknak, hiszem és hinni akarom, nem egy jeltől látom is, hogy valóban összeforrt akarnak velünk.

Miért vernek hát folyton éket közénk és közéjük ezzel az idecsődült és csődített népséggel, melynek kultúrája, nyelve, szokása idegen, lelke kozmopolita – ahol jobb, ott a haza.

Igenis a fővárosban a német zengerájok fészkeinek zsidók a tulajdonosai és hallgatói is. Ne kenjék azonban ezeket a mi régi zsidóságunk képére, se ne azonosítsa velük magát a megmagyarosodott s itt már tradícióval bíró zsidóság.

Inkább álljanak őszintén mellénk a küzdelemben, mely először a fővárosi piacokról, később a kereskedésekből tolta ki a német nyelvet, most a lebujaikból akarja kiugratni. Mind az előbbi küzdés helyes és hazafias volt, csak az nem lenne már az?

Lássuk a magyar zsidóságot nemzeti nyelvünkért folytatott küzdelmeinkben oldalunknál, ha közöttük sok van, kik már nem is tudnak más nyelven, csak magyarul, s ne törődjenek velem, hogy kik a germanizálók. Szászok-e vagy Ausztriából ideszármazott zsidók.

Amint mi egyenlővé tesszük őket faj és vallásra való tekintet nélkül, úgy ítéljenek ők is mindenkiről, aki nyelvünk vagy érdekeink ellen van – faj és valláskülönbség nélkül.

Jó akarattal írtam e sorokat. Azt hiszem, nem ad okot félremagyarításokra. Egyszersmind válasz is akart lenni sokak kérdésére, az antiszemitizmust illetően. Az antiszemitizmus kiméra, mint a kétfejű sas. Nem létező valami, csak pingálni szokták, s ahova pir nt – a kétfejű sas. Az ifjúság pedig ha küzd a nyelvért, jól teszi, mert nyelvéb

P – y

pesti szemle

A pesti sajtót "szemlélve" arra a szomorú következtetésre jutottam, hogy a médiából áradó, - vagy azt ellenző, panaszoló - egy civilizált társadalomban elfogadhatatlan gyűlöletszítás és korlátlan mocskolódás idézése ezeken az oldalakon lehetetlenné tenné, hogy igaz hittel kívánjak kellemes ünnepeket és őszintén higgyem, hogy lehet még remlélni egy jobb, boldogabb új esztendő.

A szerkesztő.

Vissza a tartalomjegyzékre.